

Celem każdego procesu karnego jest wydanie sprawiedliwego wyroku w rzetelnej procedurze. Wyrok ten powinien wymierzać sprawiedliwą karę tylko osobie winnej, z jednoczesnym uwzględnieniem prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego, a jednocześnie zapaść w rozsądnym terminie. Cele te muszą być również realizowane przez procesy prowadzone w szczególny sposób, tj. w drodze tzw. porozumień procesowych. Porozumienie procesowe jest rodzajem ugody między stronami procesu: prokuratorem i oskarżonym, a także, do pewnego stopnia, ofiarą, co do rozstrzygnięcia procesu i wymierzonej kary. Porozumienie stron zazwyczaj musi zostać zatwierdzone przez sąd. Konsensualne sposoby zakończenia postępowania znacznie przyspieszają proces karny, ponieważ prowadzą do pominięcia jego najbardziej czasochłonnego etapu, tj. postępowania dowodowego na jawnej rozprawie głównej. Z drugiej jednak strony, porozumienia procesowe mogą stwarzać pewne niebezpieczeństwa dla sprawiedliwości wyroku, jego oparcia o prawdziwe ustalenia faktycznego i lojalności procesowej wobec oskarżonego, który poprzez zawarcie porozumienia zrzeka się wielu swoich kluczowych praw proceduralnych. Pomimo tych zagrożeń znaczenie negocjacji w procesie karnym rośnie, a konsensualne instytucje zakończenia procesu karnego stanowią główny środek zaradczy wobec przewlekłości postępowań. Uzasadnione jest zatem przeprowadzenie badań nad zdolnością porozumień procesowych do zapewnienia równowagi między wydajnością i szybkością procesu z jednej strony, a osiągnięciem sprawiedliwego jego rezultatu w rzetelnym postępowaniu.

Celem badań jest zatem skonstruowanie pożądanego modelu porozumień procesowych, który zagwarantowałby równowagę między skutecznością postępowania karnego a innymi celami procesu karnego.

Aby wyznaczyć wskazany model, konieczne jest przeprowadzenie następujących etapów badań. Po pierwsze, ustalony zostanie katalog i wymogi poszczególnych celów postępowania karnego, co nastąpi na podstawie badania literatury i orzecznictwa. Po drugie, zostanie określone pojęcie „modelu” i jego determinant. Następnie przeanalizowany zostanie obecny kształt prawny porozumień procesowych w Polsce i wybranych krajach (USA, Anglii, Francji, Niemczech i Włoszech). I wreszcie, biorąc pod uwagę wszystkie badane modele, zostanie wyznaczony pożądaný (tj. spójny z polskim systemem prawa i dający jak największe prawdopodobieństwo osiągnięcia celów postępowania) model porozumień procesowych.

Przeprowadzenie projektowanych badań jest istotne z następujących powodów. Od czasu wprowadzenia instytucji konsensualnego zakończenia procesu do polskiego kodeksu postępowania karnego w 1997 r., porozumienia te zyskały na znaczeniu i znajdują powszechne postępowanie. Porozumienia procesowe są skutecznym środkiem walki z przewlekłością postępowania. Ich rozwój musi jednak napotkać barierę wynikającą z potrzeby osiągnięcia wszystkich celów procesu, a nie tylko jego zakończenia w rozsądnym terminie. W chwili obecnej polskie przepisy budzą wątpliwości co do zachowania równowagi między prawami procesowymi oskarżonego i ofiary. Ustanowienie niezbędnej równowagi może być pomocne w ewentualnym przemodelowaniu przepisów kodeksu postępowania karnego, tak aby zagwarantować prawa proceduralne stron i sprawiedliwość wyroku, przy jednoczesnej maksymalizacji skuteczności i szybkości procedury. Wypracowanie optymalnego modelu porozumień procesowych jest najbardziej oczekiwanym rezultatem projektu, którego wyniki mają zostać rozpowszechnione poprzez publikację monografii w języku polskim oraz artykułu w języku angielskim, jak również poprzez ustne wystąpienia na konferencji naukowej krajowej i międzynarodowej.